

Ort och datum
Stockholm, 2026-08-21

Handläggare
Carita Sturesson

Er referens
S2026/00764

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Vårdförbundets remissvar Ett smittskydd för framtiden (SOU 2026:25)

Vårdförbundet har fått tillfälle att yttra sig över slutbetänkandet Ett smittskydd för framtiden (SOU 2026:25). Förbundet ser positivt på utredningens förslag och bedömningar som syftar till att skapa ett mer modernt, flexibelt och rättssäkert smittskydd. Förbundets synpunkter fokuserar särskilt på konsekvenserna för barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor, samt på hur förslagen påverkar hälso- och sjukvårdens organisation och förutsättningarna för att genomföra smittskyddsarbetet i praktiken.

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av professionerna för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har 118 000 medlemmar, varav 92 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundets allmänna synpunkter

Vårdförbundet välkomnar utredningens förslag som syftar till att modernisera smittskyddet och stärka rättssäkerheten. Förbundet delar utredningens bedömning att smittskyddet i större utsträckning bör utformas så att åtgärder, så långt som möjligt, vidtas i samförstånd med den enskilde och att råd och stöd ges före mer ingripande åtgärder.

Vårdförbundet instämmer i att erfarenheterna från covid-19-pandemin visar behovet av ett mer flexibelt smittskydd som kan anpassas till olika situationer. Samtidigt vill förbundet framhålla att genomförandet av de föreslagna förändringarna i hög grad är beroende av hälso- och sjukvårdens professioner. Erfarenheterna från covid-19-pandemin visar betydelsen av ett smittskydd som är en integrerad del av hälso- och sjukvårdens beredskap. Förmågan att snabbt kunna hantera förändringar i smittläget, genomföra omfattande provtagning, smittspårning och vaccinationer samt möta en ökad belastning på vården är avgörande för ett fungerande smittskydd. Ett robust smittskydd kräver därför inte bara ett modernt och flexibelt regelverk utan också en hälso- och sjukvård med tillräcklig kapacitet, rätt kompetens och organisatoriska förutsättningar att snabbt ställa om när situationen kräver det.

Vårdförbundet organiserar barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Dessa professioner är centrala i smittskyddets hela kedja, inklusive förebyggande arbete, provtagning, diagnostik, smittspårning, behandling, omvårdnad och uppföljning. Förbundet konstaterar att betänkandet i begränsad omfattning analyserar konsekvenserna för dessa yrkesgrupper.

Vårdförbundet vill därför understryka att de föreslagna åtgärderna förutsätter att hälso- och sjukvårdens organisation, kompetensförsörjning och arbetsmiljö ger förutsättningar för att det utökade ansvaret ska kunna genomföras på ett patientsäkert sätt.

Vårdförbundets närmare synpunkter

En ny inriktning för smittskyddet

Vårdförbundet tillstyrker utredningens förslag att åtgärder inom smittskyddet i första hand ska bygga på råd och stöd och att mer ingripande åtgärder endast ska användas när detta inte är tillräckligt. Detta ligger i linje med förbundets arbete för en personcentrerad och jämlik vård.

Samtidigt konstaterar Vårdförbundet att den praktiska tillämpningen av individuellt anpassade råd och stöd i stor utsträckning sker i mötet mellan patient och vårdpersonal och då särskilt barnmorskor och sjuksköterskor. Förbundet anser därför att det behöver tydliggöras hur ansvar och uppgifter fördelas mellan olika professioner då betänkandet i huvudsak utgår från begreppet behandlande läkare.

Vårdförbundet vill även framhålla att det ökade fokus som läggs på individuella bedömningar, rådgivning och uppföljning förutsätter tillräcklig tid, kontinuitet och organisatoriska förutsättningar i verksamheterna.

Individuellt utformade förhållningsregler

Vårdförbundet tillstyrker förslagen om att förhållningsregler endast ska användas när råd och stöd inte är tillräckliga, att de ska utformas individuellt samt att de ska följas upp och omprövas. Förbundet delar bedömningen att detta stärker rättssäkerheten.

Samtidigt innebär detta ett ökat behov av individuella bedömningar, uppföljning och dokumentation. Vårdförbundet vill framhålla att dessa arbetsuppgifter i praktiken ofta utförs av barnmorskor och sjuksköterskor och att det därför är nödvändigt att deras ansvar och mandat tydliggörs. Förbundet betonar att genomförandet kräver tillräcklig bemanning, kontinuitet i vårdkontakter samt tillgång till relevant kompetensutveckling.

Flexiblare klassificering av smittsamma sjukdomar och utvidgad kostnadsfrihet

Vårdförbundet tillstyrker förslagen om en mer flexibel klassificering av smittsamma sjukdomar och att fler sjukdomar ska kunna omfattas av kostnadsfrihet. Förbundet delar bedömningen att detta kan bidra till att fler söker vård i tid och därmed begränsa smittspridning.

Samtidigt vill Vårdförbundet framhålla att förändringar i klassificering och utvidgad testning påverkar vårdens diagnostiska verksamheter. Biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor har en central roll i att säkerställa att provtagning och bildiagnostik kan genomföras med hög kvalitet och i rätt tid. Förbundet anser att betänkandet i begränsad utsträckning belyser konsekvenserna för dessa verksamheter och att detta behöver beaktas i det fortsatta arbetet.

Nationell samordning av vårdhygien

Vårdförbundet tillstyrker förslaget att ge Folkhälsomyndigheten ett nationellt samordningsansvar för vårdhygien och delar bedömningen att arbetet med att förebygga vårdrelaterade infektioner behöver stärkas.

Vårdhygieniska åtgärder genomförs i stor utsträckning i det dagliga arbetet av barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Vårdförbundet vill därför betona att en stärkt nationell samordning behöver omsättas i stöd till verksamheterna i form av kunskapsstöd, utbildning och långsiktiga resurser.

Smittspårning och utökade möjligheter till delegering

Vårdförbundet ser positivt på att smittspårning i större utsträckning ska kunna utföras av annan hälso- och sjukvårdspersonal än läkare. Detta speglar i högre grad hur smittspårning redan bedrivs i praktiken.

Vårdförbundet vill i detta sammanhang särskilt uppmärksamma att smittspårning redan i dag i stor utsträckning utförs av barnmorskor, inte minst inom området sexuellt överförbara infektioner. Barnmorskor ansvarar ofta självständigt för provtagning och smittspårning och har vid verifierad ano-genital klamydiainfektion även möjlighet att initiera behandling inom ramen för sin förskrivningsrätt.

Mot denna bakgrund anser Vårdförbundet att det är en brist att betänkandet i begränsad utsträckning synliggör denna etablerade praktik. En tydligare beskrivning av hur smittspårning och behandling redan genomförs av olika professioner skulle bidra till en mer korrekt bild av smittskyddets organisering.

Förbundet vill vidare framhålla att ett utökat ansvar för smittspårning innebär ökade krav på kompetens, dokumentation och samverkan. Det är därför viktigt att det finns tydliga strukturer för ansvarsfördelning samt tillgång till relevant kompetensutveckling.

Organisationsförändringar och regional smittskyddsläkare

Vårdförbundet tillstyrker förslaget att tydliggöra den regionala smittskyddsläkarens funktion och organisatoriska placering. Förbundet delar bedömningen att detta kan bidra till ökad tydlighet i ansvar och stärkt samordning.

Samtidigt vill Vårdförbundet betona att smittskyddsarbetet i praktiken är ett tvärprofessionellt arbete där flera yrkesgrupper bidrar. Förbundet anser att detta perspektiv behöver synliggöras tydligare i det fortsatta arbetet med styrning och organisering.

Vårdförbundets avslutande synpunkter

Vårdförbundet bedömer att betänkandet innehåller förslag som sammantaget kan bidra till ett mer flexibelt och rättssäkert smittskydd. Förbundet vill samtidigt framhålla att genomförandet av förslagen i hög grad är beroende av hälso- och sjukvårdens organisation och personalens förutsättningar.

Förbundet vill särskilt framhålla betydelsen av att smittskyddet ses som en central del av hälso- och sjukvårdens samlade beredskap. Ett hållbart smittskydd byggs i vardagen genom väl fungerande verksamheter, god kompetensförsörjning och långsiktiga förutsättningar för professionerna. De resurser och den kompetens som krävs för att hantera framtida utbrott, epidemier eller pandemier måste finnas på plats redan i normalläge. Det som ska fungera i kris måste fungera i vardagen.

De förändringar som föreslås innebär ett ökat fokus på individuella bedömningar, rådgivning, uppföljning och samverkan. För att detta ska kunna genomföras i praktiken krävs att barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor ges förutsättningar i form av hållbara arbetsvillkor, tillgång till kompetensutveckling samt tydliga uppdrag och mandat.

VÅRDFÖRBUNDET

Sophia Godau

Förbundsordförande